

## WSTĘP

Bezpieczeństwo od zarania dziejów stanowiło podstawę egzystencji człowieka. Koalicje, sojusze, układy i traktaty paradoksalnie opierały się na pragnieniu spokoju i przetrwania. Historia Rzeczypospolitej notuje różne przejawy zagrożeń oraz okresy wzrostu potencjału gospodarczego, militarnego czy szeroko rozumianego dobrobytu. Polityka bezpieczeństwa państwa oparta została na podstawowych paradygmatach mówiących o suwerenności, nienaruszalności oraz integralności granic, a także zapewnieniu bezpieczeństwa obywatelom. Jak zawsze problemy napotyka na swojej drodze widać w codziennym życiu. Przyjęte na tej podstawie kierunki polityki cechują dwa nurty. Pierwszy, powiązany bezpośrednio ze sprawami wewnętrznymi, drugi ukierunkowany na sytuację międzynarodową.

Rozpatrując zagadnienie bezpieczeństwa wewnętrznego, nie sposób pominąć problemów wynikających ze wzrostu napięć powiązanych z sytuacją ekonomiczną, polityką socjalną lub rozwarstwieniem społecznym. Wśród wyzwań, a zarazem priorytetów państwa, leżą także wydatki ponoszone na obronność, w tym zakupy sprzętu, szkolenia, itp. Ignorancja doprowadza do osłabienia państwa, stąd potrzeba szybkich i konstruktywnych rozwiązań sektorowych. Zapisy Konstytucji, kolejne Strategie, przepisy prawne, a także pozostałe dokumenty stanowią podstawę do prawidłowego funkcjonowania państwa i stwarzają warunki do dalszego rozwoju pokoleń.

Ostatnie lata pokazały, jak istotną rolę odgrywa Polska na arenie międzynarodowej. Przystąpienie do struktur NATO oraz Unii Europejskiej ugruntowało jej pozycję i podniosło aspiracje. W obu przypadkach zobligowało do ratyfikacji umów wymuszających kolejne, daleko idące zmiany w przepisach. Uzyskane w ten sposób doświadczenie trwale wzbogaciło świadomość społeczną.

Jednak motywem działań zawsze pozostawało bezpieczeństwo. Rozszerzone w znaczeniu i ukierunkowane na różne sektory wymuszało poszukiwanie nowych rozwiązań, przy jednoczesnym zachowaniu suwerenności i integralności granic.

Naturalnie trwająca polemika rozróżniająca i definiująca zadaniowo bezpieczeństwo narodowe od bezpieczeństwa państwowego ma swoich zwolenników oraz przeciwników, jednakże cel główny w obu przypadkach pozostaje dołądnie ten sam. Dlatego też poniższe opracowanie nie stanowi formy rozprawy, lecz ukazuje bezpieczeństwo w różnych odsłonach problemowych.

Wspomniana już wcześniej sektorowość bezpieczeństwa nie pozwala skupić się wyłącznie na jednej dziedzinie. Współczesny świat wymusza wręcz postrzeganie wielu zagadnień przez pryzmat globalizacji, co docelowo stawia nowe wyzwania dla państw i społeczeństw. Polska, jako uczestnik polityki międzynarodowej, stara się przygotować na ewentualne zagrożenia płynące z wielu stron przy jednoczesnym wykorzystywaniu szans. Jej geopolityka z jednej strony stwarza różne możliwości rozwoju, jednak z drugiej, patrząc przez pryzmat historii, wymusza trwanie w ciągłej gotowości bojowej. W tak skomplikowanych relacjach bezpieczeństwo wciąż stanowi nieodłączny element rozmów zarówno na poziomie władzy, jak i obywateli.

Poniższa publikacja stanowi próbę przybliżenia wielowątkowości zagadnienia bezpieczeństwa. Całość pracy podzielono na dwie części. Pierwszą, poświęconą polityce państwa wobec zagrożeń bezpieczeństwa publicznego, otwiera artykuł Jana Pilżysa, w którym autor zwraca uwagę na niedoskonałość definicji bezpieczeństwa. Żyjemy w świecie, w którym ryzyko wystąpienia niebezpieczeństwa, najczęściej utożsamianego z wolnym wyborem, stanowi konsekwencję naszych działań lub zachowań innych ludzi. Jest też wskaźnikiem stanu lub zdarzenia, które może prowadzić do utraty czegoś bardzo cennego zarówno dla jednostki, jak i społeczeństwa.

Szczegółową analizę wskazanej formy polityki jako przykładu Public Policy przedstawia Tomasz Hoffmann, formułując założenie, że polityka bezpieczeństwa prowadzona przez państwo jest istotną i zarazem jedną z najważniejszych polityk publicznych. Wpisuje się ona w optykę podstawowych zadań państwa, jego celów i istoty. Polityka bezpieczeństwa jako polityka publiczna wpisuje się również w szeroki nurt działania państwa na arenie międzynarodowej, co dodatkowo uwypukla znaczenie i jej miejsce w szeroko pojmowanej polityce publicznej.

Beata Służalska skupia uwagę na sposobach zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych. Analiza wydarzeń sportowych o skali lokalnej i międzynarodowej, koncertów oraz podobnych imprez doprowadziła do zmian w przepisach prawa, a także wpłynęła na dostosowanie zadań i sposobów ochrony zarówno uczestników, jak i obiektów, co też stanowi motyw przewodni artykułu.

Jak skomplikowany jest proces resocjalizacji wraz z sugestiami zmian w sposobach prowadzenia zakładów karnych w naszym kraju opisuje Janusz Sterzel. Autor zauważa, że zjawisko przestępczości obliguje ustawodawców i organa wymiaru sprawiedliwości do poszukiwania skuteczniejszych środków jej przeciwdziałania, przy jednoczesnym założeniu możliwie skutecznych form prewencji i bezpośredniej ochrony społeczeństwa przed jej skutkami. Szczególny nacisk w tekście położony jest na bezpieczeństwo zakładu karnego jako miejsca odosobnienia i przemiany negatywnych postaw sprawców przestępstw.

Tematykę polityki bezpieczeństwa porusza Dariusz Magierek, omawiając w sposób syntetyczny istotę systemu bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem jego kluczowego komponentu, jakim jest System Informacyjny Schengen. Szybka wymiana informacji SIS stanowi jeden z filarów bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej.

Kolejni autorzy odnoszą się w swoich pracach do problemu bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni. We współczesnym świecie technologia stanowi podstawę komunikacji międzyludzkiej, wykonywania pracy czy też usprawniania zwykłych codziennych czynności. Wirtualna rzeczywistość zastępuje szare otoczenie i pozwala zmienić zwykłe w nadzwyczajne. Szanse i zagrożenia, jakie stwarza dla zwykłego użytkownika rozpatruje Bartosz Biernacik.

Piotr Daniluk, natomiast, weryfikuje stereotypy bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni, zwracając uwagę na rolę jaką odgrywa informacja w obecnych realiach. Przekazywana w formie elektronicznej potrafi nie tylko zaspokoić potrzebę wiedzy. Niewłaściwe zabezpieczenie ścieżki transmisji danych potrafi wywołać poważne szkody w systemach bezpieczeństwa, na co autor również zwraca uwagę.

Część druga publikacji poświęcona jest instytucjonalnemu wymiarowi bezpieczeństwa publicznego. Grzegorz Tokarz charakteryzuje strukturę oraz zadania Międzyresortowego Zespołu do Spraw Zagrożeń Terrorystycznych funkcjonującego w czasach III Rzeczypospolitej. Autor omówił podstawy prawne, działania, kompetencje oraz zadania, jakie stoją przed Zespołem. Należy zwrócić uwagę, że działalność tej struktury nie może być w pełni jawna, toteż dogłębna analiza wzbogacona o przykłady oraz efekty działań jest szczególnie wartościowa poznawczo.

Jeden z elementów składowych systemu bezpieczeństwa państwa stanowią służby ratownicze, wykonujące swoje zadania nie tylko w stanie pokoju, lecz także podczas kryzysów. Jak wygląda przebieg akcji ratowniczych, formy i zasady udzielania pomocy przez właściwe służby oraz kompetencje udzielających pomocy po wystąpieniu kryzysu w postaci zamachu terrorystycznego opisują Patryk Pietrzyński oraz Magdalena Zajac.

Skuteczność działań w sytuacji zagrożenia zależy od wielu różnych jednostek. Prawidłowa koordynacja działań, znajomość możliwości, a także wyklu-

czanie słabości pozwoliło stworzyć Zintegrowany System Ratowniczy, którego podstawę stanowi łańcuch działań oparty na procesach logistycznych. Jak istotną rolę odgrywa w zarządzaniu kryzysowym opisuje Anna Rabiak. Autorka przybliżyła tematykę zarządzania kryzysowego oraz wskazuje istotę czynności logistycznych, podejmowanych w chwili wystąpienia sytuacji kryzysowej. Należy pamiętać, że warunkiem skutecznej akcji jest skoordynowanie przedsięwzięć wielu podmiotów ratowniczych zarówno w fazie organizowania i koordynowania działań, jak i w późniejszych etapach zarządzania. Najistotniejsze procedury dotyczące ratowania życia i zdrowia poszkodowanych uzupełniają te rozważania.

Bezpieczeństwo państwa jest ogromną, skomplikowaną i ważną przestrzenią często zarezerwowaną dla służb, których działalność w znacznej mierze pozostaje w ukryciu. Próbę charakterystyki instytucji zajmującej się utrzymaniem bezpieczeństwa wewnętrznego podejmuje Marek Górka. Tematem analizy jest Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, jedna z największych służb działających w Polsce. Badacz zwraca uwagę na współczesne wyzwania, przed którymi stoi ta instytucja. Potencjał polityczny i gospodarczy Polski oraz wymierne znaczenie w rejonie Europy Środkowo-Wschodniej, członkostwo Polski w NATO i UE, transgraniczne znaczenie wschodniej granicy Polski jako „bramy” na zachód Europy, zdaniem autora, są głównymi powodami zainteresowań obcych służb, a tym samym determinują działania ABW.

Stanisław Zbigniew Bukowski definiuje zadania policji w przeciwdziałaniu i zwalczaniu terroryzmu. Chociaż Rzeczpospolita nie należy do państw objętych ryzykiem wystąpienia zamachu terrorystycznego, to zagrożenie lokalne nadal jest w pełni realne. Stały monitoring, prewencja i inne techniki działań służb mundurowych stwarzają szanse na stopniowe ograniczenie niebezpieczeństw. Autor podkreśla jak ważne znaczenie dla sukcesu zwalczania terroryzmu ma ścisłe współdziałanie Policji z organizacjami rządowymi i pozarządowymi, obywatelami, służbami specjalnymi, a także siłami zbrojnymi.

Zagadnienie roli, jaką spełniają Siły Zbrojne RP oraz ich możliwości w ofensywny, zwalczaniu terroryzmu przybliży Lech Chojnowski. Omawiając rolę i możliwości sił zbrojnych w zwalczaniu terroryzmu, badacz podkreśla ich rolę w wykrywaniu i rozpoznawaniu źródeł tego typu zagrożeń powstających zarówno w granicach państwa, jak również poza jego obszarem. Mimo, że siły zbrojne przeznaczone są przede wszystkim do obrony państwa przed agresją militarną, posiadają także zdolności operacyjne, które mogą być wykorzystywane do prowadzenia ofensywnych działań przeciwko organizacjom terrorystycznym.

Powyższa praca obejmuje różnorodne aspekty polskiej polityki bezpieczeństwa, które nadają ton współczesnemu państwu. Wielość poruszanych w niej tematów stanowi podstawę do zrozumienia współczesnych procesów w dziedzinie bezpieczeństwa, w której to decydującą rolę odgrywa państwo.

Bezpieczeństwo wewnętrzne jest jednym z kluczowych wyzwań dla stabilnego rozwoju współczesnego państwa. Do niedawna debaty krajowe w Polsce akcentowały wyraźne rozróżnienie między UE, która była postrzegana przede wszystkim jako aktor gospodarczy i polityczny i NATO, które jest postrzegane jako jedyna i realna instytucja zabezpieczająca podmiotowość państwa. Analizując proces reform w Polsce w ostatniej dekadzie, należy zauważyć, że polska polityka bezpieczeństwa i obrony zmieniła się pod wpływem czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Globalizacja oraz szybki rozwój technologii, a wraz z nią komunikacji wpływają na zmianę perspektywy postrzegania współczesnych zagrożeń. Determinują one wybór sposobów i środków, które mogą być problematyczne, ale również zmiany w strategii obrony państwa. W istocie powstaje problem, podobnie jak w wielu innych krajach, dotyczący ilości środków zaradczych wystarczających dla utrzymania bezpieczeństwa. Jak rząd może najlepiej wykonywać swój podstawowy obowiązek polegający na ochronie społeczeństwa w obliczu znacznego zagrożenia terrorystycznego, a jednocześnie przestrzegać wartości demokratycznych i promować praworządność w kraju? Wyzwania, jakie stoją przed polską polityką w dziedzinie bezpieczeństwa wciąż wymagają nowych analiz badawczych. Współcześnie profesjonalizacja w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego stała się znaczącym elementem funkcjonowania polityki publicznej, stwarzając szanse na rozwiązanie wielu nowo pojawiających się problemów.

Marek Górka